

2. Кривошея Н. Формування толерантності дошкільника засобами родинного виховання. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2020. Вип. 1. С. 277–283.

3. Куземко Л. Досвід формування толерантності в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 40 (2). С. 213–218.

*Ірина ПАЛАСЕВИЧ,
Ярина ВИННИК
Дрогобич*

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА СІМ'Ї У МОВЛЕННЄВОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ

У чинних нормативно-правових актах, що регламентують діяльність у сфері дошкільної освіти, зокрема Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку [2], Законі України «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти [1] наголошується на пріоритетності встановлення партнерських взаємин між закладами дошкільної освіти та сім'ями вихованців, визнання батьків повноправними суб'єктами освітнього процесу. Така взаємодія потребує від педагогів урахування виховного потенціалу кожної родини, її життєвого досвіду, рівня педагогічної поінформованості та загальної освітньої культури. Професійна діяльність вихователя, яка базується на глибокому знанні закономірностей розвитку особистості дитини та вмінні ефективно застосовувати сучасні виховні технології, забезпечує не лише якісний освітній процес, а й сприяє формуванню педагогічної компетентності батьків. Це, зі свого боку, створює умови для спільного проєктування та реалізації індивідуалізованих стратегій гармонійного розвитку кожної дитини.

Очевидно, що й ефективність роботи з мовленнєвого розвитку дошкільників значною мірою забезпечується активним співробітництвом педагогічного колективу закладу дошкільної освіти з батьками, що реалізується через використання різноманітних форм партнерства: індивідуальних (бесід, консультацій); групових (консультацій, тренінгів, ділових ігор,

занять у «Школі молодих батьків», участь батьків у різних формах спільної діяльності з дітьми); колективних (батьківських зборів та конференцій, Днів відкритих дверей; дитячих ранків, свят та розваг, виставок дитячих та сімейних творчих робіт тощо) [3, с. 219].

Найпоширенішими індивідуальними формами співпраці педагогів із батьками вихованців є консультації та бесіди. Так, бесіда з батьками передбачає ретельну підготовку до неї, чітку постановку мети, а також продумування способу її досягнення. Різноманітна тематика бесід залежить від рівня мовленнєвого розвитку дітей: *«Як допомогти дитині правильно вимовляти складні звуки?»*; *«Які методи стимулюють активне використання нових слів у мовленні?»*; *«Які граматичні помилки найчастіше виникають у мовленні дітей і як їх виправляти?»*; *«Як навчити дитину вести конструктивні бесіди?»*; *«Як музика та ритмічні ігри сприяють розвитку мовлення дитини?»*; *«Як грати з дитиною, щоб розвивати її мовлення та креативність?»* тощо.

Консультації, як і бесіди, можуть проводитись і індивідуально, і в групах. Кожна консультація, незалежно від її формату, має на меті не лише теоретичне обговорення проблеми, але й надання практичних рекомендацій щодо її розв'язання. Тематика консультацій для батьків може охоплювати низку важливих аспектів, зокрема: *«Як коригувати мовленнєві порушення у дітей дошкільного віку?»*, *«Як заохотити мовчазну дитину до розмови?»*, *«Як спроектувати розвивальне мовленнєве середовище в сім'ї?»*, *«Мова емоцій: як навчити дитину вербально виражати почуття»*, *«Мовленнєві ігри на кожен день: граємо й навчаємося вдома»* тощо.

Вихователі також можуть розробляти для батьків «домашні завдання» (наприклад, «папки-рекомендації», які містять різноманітні дидактичні ігри та вправи на удосконалення артикуляції звуків, диференціацію схожих звуків у словах; розвиток дитячого словника, його збагачення, уточнення й активізацію; формування граматичної правильності мовлення тощо. Окрім того, в таких папках вихователі рекомендують художні твори для читання, що сприяють збагаченню лексики дітей засобами художньої виразності (влучними епітетами, порівняннями, метафоричними виразами), правильному

розумінню слів із переносним значенням, фразеологізмів, умінню застосовувати їх у різних мовленнєвих ситуаціях.

Серед ефективних колективних форм співпраці між закладом дошкільної освіти та батьками у контексті мовленнєвого розвитку дітей особливе місце займає батьківський семінар *«Мовлення наших дітей»*. Такий захід спрямований на поглиблення знань родин щодо вікових закономірностей мовленнєвого становлення дитини, а також опанування практичними методами та прийомами розвитку мовлення й мовленнєвого спілкування у сімейному середовищі. Семінар має інформативно-практичний характер і включає інтерактивні форми роботи: аналіз педагогічних ситуацій, обговорення конкретних кейсів, спільне розв'язання проблемних завдань.

Важливою складовою методичної роботи в межах семінару є проведення тематичних відкритих днів, що надають батькам можливість безпосередньо ознайомитися з особливостями мовленнєво-творчих проявів своїх дітей. Під час таких заходів організовуються відкриті заняття, у ході яких малята виконують різноманітні мовленнєві завдання, ігри та вправи, демонструють рівень сформованості мовленнєвих умінь і навичок у природному для них освітньому середовищі. Крім того, доцільним є включення елементів аудіоаналізу – зокрема, прослуховування батьками аудіозаписів дитячих розповідей. Такий підхід не лише сприяє більш об'єктивному сприйняттю динаміки мовленнєвого розвитку дитини, а й мотивує батьків до створення вдома сприятливого мовленнєвого середовища та формує глибше усвідомлення важливості їхньої ролі у цьому процесі.

Викликають щире зацікавлення батьків і рукописні книги та альбоми, які створюють вихователі разом з дітьми у групі. У таких альбомах педагоги фіксують висловлювання дітей, їхні роздуми, колективно або індивідуально створені казки, оповідання, вірші. У процесі занять вихователі цілеспрямовано стимулюють мовленнєво-творчу активність дітей, організовуючи спільне складання сюжетів, заохочуючи до вигадування власних історій і віршованих творів. Малюки із захопленням долучаються до художнього оформлення: створюють ілюстрації до кожного епізоду, самостійно підписують свої малюнки.

Зауважимо, що така творчість малят сприяє розвитку їхніх зв'язного мовлення, уяви й фантазії, а також формує внутрішню

мотивацію до активної участі в мовленнєво-творчій діяльності. У результаті спільної роботи кожна історія набуває логічної завершеності та художньої цілісності, а створений альбом стає не лише цінним продуктом дитячо-дорослої співпраці, а й дієвим інструментом залучення батьків до цього процесу, які, ознайомлюючись із наповненням рукописних видань, активно долучаються до їх створення, пропонують власні творчі ідеї, підтримують індивідуальну участь кожної дитини у спільному творчому проєкті. У такий спосіб формується середовище партнерської взаємодії, що позитивно впливає на мовленнєвий розвиток дитини як у закладі дошкільної освіти, так і в родині.

Формуванню інтересу до дитячої книги сприяє також залучення батьків до літературних вікторин як до одного з видів розваг або ж творчого домашнього завдання. Для цього педагог може надрукувати умови конкурсу, запропонувати дітям і дорослим узяти участь у змаганні, а відповіді до кросворду оформити яскраво, в малюнках, аплікаціях, поробках.

До святкових дат можна запропонувати спільно з батьками придумати вірші-побажання: дотримувати задані рядки і цікаво їх оформити (наприклад, записати вірш у святкову листівку або зробити плакат, прикрасивши його малюнками, аплікацією чи блискітками, підготувати відео з декламацією вірша тощо). Початком такого віршованого завдання можуть бути такі рядки: *«На святого Миколая своїм друзям я бажаю...»*. Власне такі творчі завдання, що передбачають спільну участь дітей і батьків, мають не тільки виховну, а й глибоку емоційну цінність. Вони стимулюють уяву та мовленнєві навички дітей; розвивають емоційний інтелект – адже, думаючи над побажаннями, діти вчаться співпереживати та ділитися добром; сприяють згуртованості родини, наповнюють позитивними емоціями.

Отже, ефективність мовленнєвого розвитку дошкільників значною мірою залежить від активної участі батьків в освітньому процесі. Позитивна мотивація, підтримка інтересу до мовленнєво-творчої діяльності у взаємодії з родинами забезпечує гармонійний розвиток мовлення дітей, формуючи їхню готовність до спілкування та мовленнєвого самовираження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): нова редакція : наказ МОН України № 33 від 12.01.2021. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ : ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
3. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Київ : Слово, 2004. 352 с.

Леся ПЕРХУН
Дрогобич

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЯКОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ

У зв'язку з повномасштабною війною на території України дошкільна освіта опинилася в умовах глибоких трансформацій. Заклади освіти стикаються з низкою викликів, пов'язаних із безпекою, евакуацією, переміщенням родин, нестачею кадрів і матеріальних ресурсів.

Багато дошкільних закладів були пошкоджені або зруйновані, а частина дітей перебувають за межами країни або в зонах активних бойових дій. Це ускладнює стабільний доступ до освіти. Облаштування укриттів, тренування з евакуації та формування навичок безпечної поведінки стали новими обов'язковими елементами освітнього процесу.

Організація освітнього процесу у дошкільних закладах в умовах воєнного стану зазнала суттєвих змін. Від традиційної форми очного навчання педагоги були змушені переходити до змішаних або дистанційних форматів. У багатьох регіонах, особливо в прифронтових зонах, очне відвідування стало неможливим через небезпеку для життя дітей та працівників.

Запроваджено гнучкі графіки й адаптовані навчальні плани. Це дозволяє зберігати сталість розвитку дітей навіть за умови